

„Každý nápad potřebuje svůj čas,“ říká Irena Dousková

16.01.2015

Spisovatelku a žižkovskou patriotku Irenu Douskovou znají čtenáři především díky její próze *Hrdý Budžes*, kterou později zdramatizovala a nakonec se na prknech divadla dočkala famózního úspěchu. Nedávno autorka vydala román *Medvědí tanec*, v němž hlavní postavou není nikdo jiný než Jaroslav Hašek.

Dá se uživit psaním?

Poslední roky mám to štěstí, že se jím užívím, takže si nemohu stěžovat. Všeobecně to ale jednoduché není a většina autorů je ve složité situaci. Nejde jen o psaní, celá kultura je u nás v pozici psa čekajícího pod stolem na zbytky. Zasloužila by si větší zájem a podporu. Mně osobně život na volné noze umožnily především divadelní adaptace mých knížek. Postupně jsem pro různá divadla dramatovala celou trilogii *Hrdý Budžes*, *Oněgin byl Rusák* a *Darda*. V kombinaci s příjmem za prodej knih a dalším psaním, například scénářů, to nějakým způsobem jde. Z toho mám velkou radost, ale jsem si vědoma, že to může kdykoli skončit. S tím prvkem nejistoty jsem se dávno naučila žít a беру to tak, že to patří k věci.

Třeba Michal Viewegh kdysi tvrdil, že musí vydat novou knížku každý rok, aby se užíval. Taky máte svoje pracovní tempo takhle nastavené?

Michal Viewegh, kterému bych momentálně přála hlavně hodně zdraví, se jako nejčtenější český autor pravděpodobně užívá bez problémů. Pokud jde o to pracovní tempo, každý autor to má bezpochyby jinak. Já bych nemohla, ani nechtěla vydávat knihu každý rok. Myslím, že by se to negativně projevilo na její kvalitě. Nestanovuji si v tomto ohledu vůbec žádné termíny, raději to nechávám volně plynout. Někdy jsou mezi knížkami dva roky, někdy tři, je to různé. Každý nápad potřebuje svůj čas. Jiná věc je, že jsem docela ráda, když „mezi knížkami“ přijde nabídka na jinou práci. Třeba právě pro divadlo nebo, jak se před několika lety přihodilo, že se ozvali z televize. Nabídli mi, jestli bych nechtěla zkusit napsat pohádku a já jsem po malém váhání přijala. Lákalo mě vyzkoušet si úplně jiný žánr a jiný způsob práce. Vždycky mě zajímaly a bavily veškeré pohádky, pověsti, legendy i mýty. Vymyslet pohádku mi připadalo jako krásně svobodná a hravá práce. Nakonec vznikly dvě – *Micimutr* a *O pokladech*.

Když jste dramatovala svoji prózu, počítala jste dopředu s tím, že se hlavní role ujme Barbora Hrzánová, která Hrdého Budžese zpopularizovala?

Já jsem tu úplně první nabídku z příbramského divadla odmítla, s tím, že tu knížku zdramatizovat neumím, že si to vůbec nedokážu představit. Až když se po dvou letech opakovala, napadlo mě, že by to mohlo být takové minimalistické představení a zároveň taky, že by bylo úžasné, kdyby Helenku Součkovou hrála Bára Hrzánová. Ona tu knihu znala a k mému překvapení souhlasila. Takže pak už jsem psala přímo pro ni. *Oněgin byl Rusák* vyšel až osm let po *Budžesovi*, a ačkoli jsme měly s Bárou možnost udělat ho zase společně, shodly jsme se na tom, že by to nebylo ono. Že bychom v podstatě vstupovaly do téže řeky. Potom se mi ozval režisér Jan Borna z Divadla v Dlouhé a vzniklo představení, které mám taky moc ráda. Dlouhá je skvělé divadlo s výborným souborem a mně se tak splnilo tajné přání, aby se to hrálo právě tam. Poslední díl, *Darda*, jsem původně chtěla situovat do roku 1989, ale nakonec se odehrává v současnosti. Ozvali se z Divadla na Jezerce, hlavní roli hraje opět Bára a režíroval Arnošt Goldflam, takže opět byla radost spolupracovat.

Je pravda, že poslední vydanou knížkou *Medvědí tanec* se chcete odstříhnout od své minulosti?

To určitě ne, já se za svoji minulost nestydím. Pokud tím myslíte, že se *Medvědí tanec* od té trilogie hodně liší a není příliš veselý, tak to je pravda. Ale taková je i řada jiných mých knížek. Třeba *Goldstein píše dceři*, *Čím se liší tato noc* nebo *O bílých slonech*. Nedá se říct, že bych byla v pravém smyslu slova humorista. A k Heleně Součkové už se vracet nebudu, ačkoli to po mně čtenáři občas chtějí. Myslím, že už to stačilo.

Proč jste si za hlavní postavu z *Medvědího tance* vybrala zrovna spisovatele Jaroslava Haška?

Těch důvodů bylo víc. Hašek i jeho dílo jsou fascinující a v mnoha ohledech stále kontroverzním tématem. *Medvědí tanec* ale není biografie, je to román, který vypráví nejenom o Haškovi. Závěr jeho života na Lipnici se tu prolíná s jinými příběhy a tématy. Třeba věčná „česká otázka“... Haška mám ráda odjakživa. Začala jsem ho číst už v dětství, hlavně díky Ladovým obrázkům, jsem jeho povídky omylem považovala za dětskou četbu.

Mám tu zkušenost, že čtenářky spíše Švejka nevyhledávají, než vyhledávají...

To je fakt. Mnohokrát jsem zažila, že se této mé náklonosti leckdo diví. Ale stejně tak se přece traduje, že ženy všeobecně nemívají velký smysl pro humor.

Jaroslav Hašek je dodnes poněkud tajuplnou postavou a i z vašeho pohledu není jeho interpretace zcela jednoznačná. Souhlasíte?

Některé věci zůstanou skryty asi navždy. Nejen jeho život, ale i dílo dráždí dodnes. Spousta lidí, včetně mnoha intelektuálů, ho vysloveně nesnáší. Jako kdyby Švejk mohl za jisté problematické rysy české povahy. To je úplně nesmysl. Na druhé straně si Švejk svérázným způsobem přivlastnil lidové vrstvy a toto pojetí je samozřejmě taky poněkud zjednodušené. Chtěla jsem se pokusit o trochu jiný pohled a i z těchto důvodů jsem si vybrala poslední dva měsíce jeho života. Období, kdy už mu valem ubývaly síly a pomalu se stával vězněm nejenom svého okolí a okolností, ale hlavně sebe sama.

Jak bylo pro vás těžké stylizovat se z role dítěte nebo dospívající dívky do někoho, jako je Jaroslav Hašek?

To se dá asi jen těžko srovnávat. Ať už z hlediska žánru nebo formy, jde prostě o něco jiného. Neumím říct, co bylo těžší. Člověk se vždycky maximálně soustředí na to, co právě dělá a minulé jako by ani neexistovalo.

Autor Švejka dlouho bydlel i na Žižkově. V knížce je to zmíněno pouze na konci, v podstatě až symbolicky jako tečka za jeho životem.

Ano, v závěru se objevuje informace z novin, že byl Žižkov definitivně připojen ku Praze. Umírající na ni reaguje větou: „Tak to je konec“. Což je trochu černý humor a taky není úplně jisté, k čemu se ta odpověď vlastně vztahuje. Navíc jde o rok staré noviny, ve skutečnosti se to stalo v roce 1922.

Jak dlouho žijete na Žižkově?

Na horním Žižkově, vlastně na pomezí Žižkova a Vinohrad, už devátým rokem. Předtím jsem bydlela v Jagellonské a ještě dřív v „echt“ žižkovské Husitské ulici. Byl to dům na rohu Husitské a Božích bojovníků, kde kdysi bydlel první žižkovský starosta Karel Hartig. Tam jsem vlastně napsala Hrdého Budžese. Je to dávno, neuvěřitelných dvacet let. Už tehdy jsem se do Žižkova doslova zamilovala. S oblibou dětem říkávám, ať se podívají, kam to maminka v životě dotáhla, z nejspodnější žižkovské ulice až do té téměř nejhořejší. Skoro až na Vinohrady...

Co se vám na něm líbí?

Téměř všechno, staré činžovní domy, hospody, obchůdky, Akropole, Parukářka, je toho hodně. Zaplať pánbůh, že tenkrát soudruzi nestačili dokončit svoje plány a sídlištní zástavbou zničili jen jeho část. Je to čtvrť, která si zachovává ducha a atmosféru. A pořád je to místo pro normální lidi, což není žádná samozřejmost. Hrozně mě ale štve a mrzí vznik ohavného minigolfového hřiště v Mahlerových sadech a devastace bohužel pokračuje. Vztek mám i na sebe, že jsem nic netušila a že jsme se nepokusili ozvat, ačkoli nevím, jestli by to bývalo bylo něco platné. Každopádně je to ponaučení pro příště, aby člověk nezůstával pasivní. Abych nezapomněla, když jsme mluvili o tom Haškovi, bezkonkurenčně nejlepší jeho pomník je ten od Karla Nepraše na Prokopově náměstí. Myslím, že by se mu mohl líbit.

Irena Dousková (nar. 1964) vystudovala původně právnickou fakultu, odkakživa se ale věnovala novinářině a posléze psaní literatury. Úspěch sklidila především její trilogie *Hrdý Budžes* (1998, 2002), *Oněgin byl Rusák* (2006) a *Darda* (2011), kterou zdramatizovala, a v podání herečky Barbory Hrzánové se divadelní hry dočkaly mnoha repríz. Kromě jiného napsala knihu povídek *Doktor Kott přemítá* (2002), román *O bílých slonech* (2008) nebo *Medvědí tanec* (2014), pojednávající o spisovateli Jaroslavu Haškovi.

Text a foto: Martin Hošna